

Autyzm – od przedszkolaka do nastolatka

Zofia Borska-Mądrycka
Katedra Psychologii Rozwojowej
Wydział Psychologii
Uniwersytet Warszawski

Аутизм – від дошкільного до підліткового віку

Зоф'я Борска-Монджицка, Кафедра психології розвитку,
Факультет психології, Варшавський університет

Kiedy słyszycie słowo “autyzm”, to co myślicie?

Коли ви чуєте слово «аутизм», що спадає на думку?

Ile osób z autyzmem?

Скільки людей з аутизмом?

1:4

1:2

1:1.5

Różne źródła podają różne dane

1:4

1:2

1:1.5

Різні джерела надають різні дані

A jak wyglądają autystyczne osoby?

Як виглядають люди з аутизмом?

Według DSM-5 kryteria diagnozy autyzmu obejmują deficyty w komunikacji w sytuacjach społecznych, a także ograniczone zainteresowania i powtarzalne wzorce zachowania.

Według ICD-11 podstawą do diagnozy również są dwie grupy objawów czyli trudności w nawiązywaniu i podtrzymywaniu interakcji społecznych i komunikacji społecznej, a także skłonności do ograniczonych, nieelastycznych, powtarzalnych wzorców zachowań, czynności i zainteresowań, które są wyraźnie nietypowe lub nadmierne dla danej osoby

Kryteria diagnozy

Згідно з DSM-5, критерії діагностики аутизму включають дефіцит спілкування в соціальних ситуаціях, а також обмежені інтереси та повторювані моделі поведінки.

Згідно з МКХ-11 (ISD-11) основою для діагностики також є дві групи симптомів, тобто труднощі у встановленні та підтримці соціальних взаємодій і соціального спілкування, а також схильність до обмежених, негнучких, повторюваних моделей поведінки, діяльності та інтересів, які є чітко нетипові або надмірні для даної людини

Критерії діагностики

**Każdy ma inny zestaw
cech i zachowań**

**Кожен має різні риси
та поведінку**

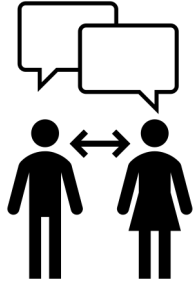
NEURORÓŻNORODNOŚĆ

Różne mózgi różnie doświadczają świata

НЕЙРОРІЗНОМАНІТТЯ

Різні мізки сприймають світ по-різному

Obszary trudności

Interakcje i komunikacja

Mała elastyczność
niechęć do zmian

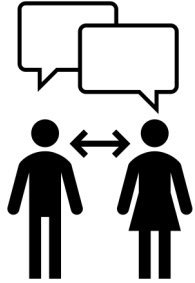

Powtarzalne
zachowania

Trudności
sensoryczne

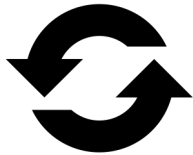
Сфери труднощів

Взаємодія та спілкування

Низька еластичність,
небажання змінюватися

Поведінка, що
повторюється

Сенсорні
складнощі

Komunikacja

- Język
- Mowa
- Gesty
- Ton głosu
- Kontakt wzrokowy (pozawerbalny)

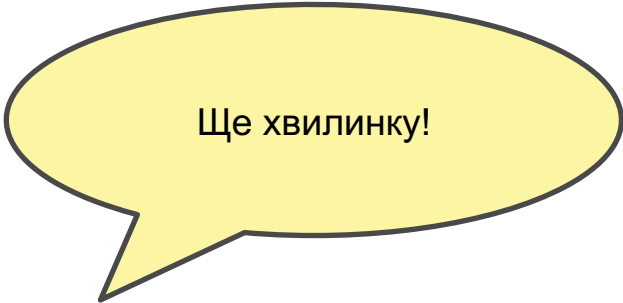
Jeszcze minutkę!

**Wpływ trudności w
obszarze komunikacji**

Комунікація

- Мова
- Мовлення
- Жести
- Тон голосу
- Зоровий контакт (невербальне спілкування)

Ще хвилинку!

Вплив труднощів у сфері спілкування

Interakcje społeczne

- Relacje z ludźmi
- Humor
- Okazywanie troski innym
- Włączanie się do rozmowy
- Podtrzymywanie rozmowy
- Nawet komplementy!

**Wpływ trudności w
obszarze komunikacji i
interakcji społecznych**

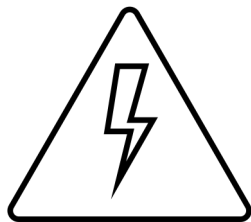
Соціальні взаємодії

- Відносини з людьми
- Гумор
- Прояв турботи до інших
- Включення в розмову
- Підтримання розмови
- Навіть компліменти!

**Вплив труднощів у
сфері спілкування та
соціальної взаємодії**

Mała elastyczność i niechęć do zmian

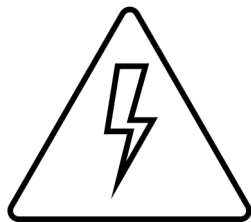
- Rozwiązywanie problemów
- Planowanie
- Radzenie sobie ze zmianami
- Przewidywanie wydarzeń
- Przewidywanie reakcji

**Wpływ braku
elastyczności i niechęci
do zmian**

Низька еластичність і небажання змінюватися

- Вирішення проблем
- Планування
- Пристосування до змін у житті
- Прогнозування подій
- Прогнозування реакцій

**Вплив низької
гнучкості та
небажання
змінюватись**

Sensoryka

- Dotyk
- Ruch
- Propriocepcja
- Wzrok
- Słuch
- Smak
- Węch

**Wpływ trudności w
obszarze sensoryki**

Сенсорика

- Дотик
- Рух
- Пропріорецепція
- Зір
- Слух
- Смак
- Нюх

**Вплив труднощів у
сфері сенсорики**

Małe dziecko z autyzmem

Wiek niemowlęcy i
poniemowlęcy

- 0 – 3 mcy: regulacja potrzeb fizycznych
 - 3 – 6 mcy: opanowanie napięcia
 - 6 – 12 mcy: stworzenie skutecznego przywiązania
 - 12 – 18 mcy: eksploracja i biegłość
 - 18 – 30 mcy: autonomia
 - 30 – 54 mcy: opanowanie impulsów, nawiązywanie kontaktów z rówieśnikami
-

Маленька дитина з аутизмом

Немовлячий вік та раннє
дитинство

- 0-3 місяці: регуляція фізичних потреб
 - 3-6 місяців: контроль напруги
 - 6-12 місяців: створення ефективної прив'язаності
 - 12-18 місяців: дослідження та майстерність
 - 18-30 місяців: самостійність
 - 30-54 місяці: контроль імпульсів, встановлення контактів з однолітками
-

Średnie dzieciństwo

Przedszkole

- Ukształtowanie pojęć i uczenie się mowy do opisu rzeczywistości społecznej i fizycznej
 - Uczenie się kontroli nad własnym ciałem
 - Uczenie się różnic płci
 - Nabywanie gotowości do czytania i pisania
 - Uczenie się rozróżniania dobra i zła
-

Середнє дитинство

Дошкільний вік

- Формування понять і вивчення мовлення для опису соціальної та фізичної реальності
 - Навчання керувати власним тілом
 - Вивчення гендерних відмінностей
 - Готовність читати і писати
 - Навчання розрізняти добро і зло
-

Metody terapii i wsparcia

Методи терапії та підтримки

Stosowana Analiza Zachowania

Прикладний Аналіз Поведінки

Milieu

- Terapia oparta na zabawie;
dziecko prowadzi, terapeuta
podąża (Yoder & Stone, 2006)
-

Терапія Мільє

- Терапія ґрунована на грі; дитина веде, спеціаліст слідує (Yoder & Stone, 2006)
-

Pivotal Response Teaching

- „Kluczowe” elementy terapii, które wpływają na szeroki zakres zachowań

- Te cztery kategorie zachowań obejmują:
 - Reakcje (responsywność) na różnorodne bodźce
 - Motywację
 - Samodzielność/Samoobsługę
 - Inicjatywę dziecka
-

Навчання опорним (базовим) реакціям

Pivotal Response Teaching

- «Ключові» елементи терапії, які впливають на широкий спектр поведінки

- Ці чотири категорії поведінки включають:
 - Реакції (чутливість) на різні подразники
 - Мотивація
 - Самостійність/Самообслуговування
 - Ініціатива дитини
-

Early Start Denver Model (ESDM)

- Cel to wspieranie motywacji dzieci do wchodzenia w interakcje i rozwijanie umiejętności angażowania się w relacje z innymi osobami.

- ESDM oparte jest na podejściach:
 - konstruktywistycznym (dziecko aktywnie konstruuje swój świat mentalny/społeczny)
 - i transakcyjnym (małe dziecko i opiekunowie wzajemnie wpływają na siebie podczas interakcji i sposobności do uczenia się).

Денверська модель раннього втручання

Early Start Denver Model (ESDM)

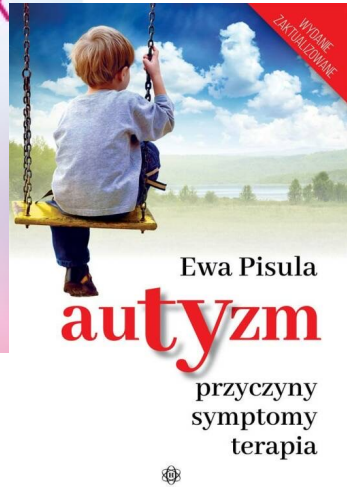
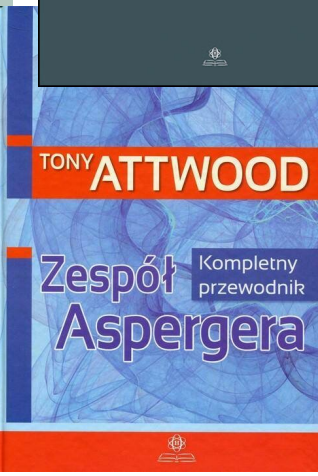
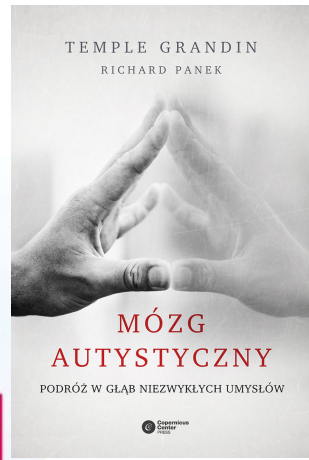
- Метою є підтримка мотивації дітей до взаємодії та розвиток вміння бути у стосунках з іншими людьми

- Модель ESDM базується на таких підходах:
 - конструктивний (дитина активно конструює свій психічний/соціальний світ)
 - і транзакційний (маленька дитина та опікуни впливають один на одного під час взаємодії та здатності навчатись).
-

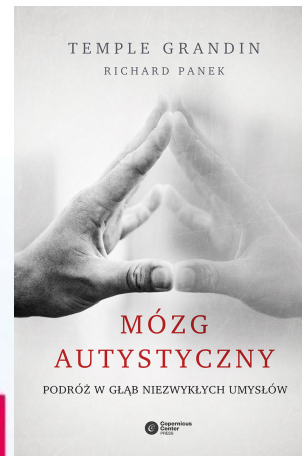
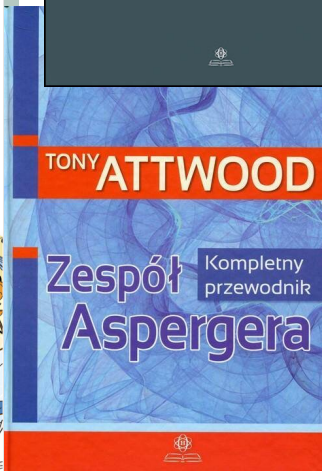
Skąd brać informacje?

Звідки брати інформацію?

Kilka polecanych stron internetowych i książek

Kilka rekomendacji web-saitów ta knih

Czego się wystrzegać - pseudoterapie

**Чого необхідно остерігатися -
псевдотерапії**

Przykłady tzw. terapii alternatywnych

- Diety bez wskazań lekarza
- Leczenie przeciwgrzybiczne bez wskazań lekarza
- Dogoterapia/hipoterapia/delfinoterapia
- Terapie komórkami macierzystymi
- Przewodząca stymulacja prądem stałym
- Chelatacja
- Tlenoterapia hiperbaryczna
- Chloryn sodu (MMS)

Приклади так званих альтернативних терапій

- Дієти без призначення лікаря
- Протигрибкове лікування без призначення лікаря
- Догтерапія/іпотерапія/дельфінотерапія
- Терапія стовбуровими клітинами
- Транскраніальна стимуляція постійним струмом
- Хелатування Гіпербарична киснева терапія
- Хлорит натрію (MMS)

Dziękuję za uwagę
Дякую за увагу

zofia.borska-madrzycka@psych.uw.edu.pl
